

KEKEME BİR ÇOCUĞUM VAR

Aile El Kitabı

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Özel Eğitim Rehberlik ve
Danışma Hizmetleri
Genel Müdürlüğü

İÇİNDEKİLER

Ön Söz ♥ V	
Sunuş ♥ VII	
Başlarken ♥ IX	
Ben Bir Kekemeyim ♥ 1	
Kekemelik Nedir? ♥ 10	
Kekemeliğe Ne Yol Açar? ♥ 12	
Kekemelik Genellikle Hangi Yaşta Ortaya Çıkar? ♥ 13	
Kekemelik Cinsiyete Göre Farklılıklar Gösterir mi? ♥ 13	
Herkes Zaman Zaman Kekeler mi? ♥ 14	
Kekemelik Sürekli midir? ♥ 14	
Ne Zaman Yardım İstemeliyim ♥ 15	
Kiminle İlişki Kurmalıyım? ♥ 16	
Hangi Davranış ve Tutumlarım Kekeleyen Çocuğuma Zarar Verebilir? ♥ 17	
Çocuğumun Kekeleyişine Verebileceğim Uygun Tepkiler Neler Olabilir? ♥ 19	
Çocuğum Üzerindeki Baskıyı Azaltabilir miyim? ♥ 20	
Çocuğumla Alay Ediliyorsa Ne Yapmalıyım? ♥ 21	
Çocuğuma Zaman Ayırmalı mıyım? ♥ 21	
Özetle ♥ 22	

ÖN SÖZ

Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitimi kadar, ailelerin ve eğitimcilerin aydınlatılması ve bu alanda yaşadıkları sorunların giderilmesi de büyük önem taşımaktadır. Son yıllarda ülkemizde özel eğitim alanında gerçekleştirilen uygulamaların ve elde edilen sonuçların ışığında ailelere ve eğitimcilere yönelik çalışmalar hız kazanmıştır.

Çocuklarımızın eğitiminde en önemli ve öncelikli konu, onların bireysel öğrenme gereksinimlerinin karşılanmasıdır. Bunu gerçekleştirmede ve eğitimin niteliğini yükseltmede öğretmenlerimize, anne ve babalara önemli görevler düşmektedir.

Özel eğitim gerektiren çocuklarımızın eğitiminde; erken çocukluk döneminden başlayarak, bireysel farklılıkları ve gelişimsel özellikleri sürekli ve düzenli olarak gözlemlemek ve sistemli değerlendirmeler yapmak çok önemlidir. Bu süreç, onların gelişiminde ortaya çıkan güçlüklerin ve yetersizliklerin zamanında tanınmasını ve eğitime erken başlanarak istendik davranışların gerçekleşmesini sağlayacaktır.

Anne ve babalar için hazırlanan "Kekeme Bir Çocuğum Var El Kitabı"nın aileleri bu konuda aydınlatmada, bilinçlendirmede, duyarlılıklarını artırmada ve özel eğitim alanında kaynak yetersizliğini gidermede önemli bir işlevi olacağına inanıyorum. Değerli ailelerimizden gelecek öneri ve katkılarla daha da zenginleşeceğini düşündüğüm bu kitabın hazırlanmasında emeği geçenlere teşekkür ediyor, yararlı olmasını diliyorum.

Metin BOSTANCIOĞLU

Millî Eğitim Bakanı

SUNUŞ

Özel eğitimde engel kategorilerine göre en kalabalık grubu, dil ve konuşma güçlüğü olan çocuklar ve gençler oluşturmaktadır. Diğer engel gruplarında ise eşlik eden ek bir engel olarak karşımıza çıkması bu güçlükten etkilenenlerin oranını kuşkusuz daha da fazlalaştırmaktadır.

Günümüzde dil ve konuşma güçlükleri farklı bir ortam ile düzeltilecek bir güçlük olarak görülmemektedir. Bu çocukların eğitimi normal sınıflarda özel eğitim önlemleri alınarak sürdürülmesi temeline dayanır. Bu bağlamda dil ve konuşma güçlüklerini diğer engel gruplarından ayıran en önemli ve anlamlı fark, sınıf içi düzenlemeler ve götürülecek destek eğitim hizmetleri ile düzelebilme şansına sahip tek engel grubu olmasıdır.

Bu doğrultuda dil ve konuşma güçlüğü olan çocuklara götürülen eğitim hizmetlerinin niteliğini ve niceliğini artırmak amacıyla, özellikle kaynaştırma uygulamalarının yaygınlaştırılması, özel ihtiyaçlara yönelik kurum açılması, eğitim ortamları ve eğitim programlarının geliştirilmesi, personelin yetiştirilmesi, destek eğitim hizmetlerinin sağlanması, öğretmen ile aile eğitimi ve rehberliğinin geliştirilmesi yönündeki çalışmalarımız hızla devam etmektedir.

"Kekeme Bir Çocuğum Var" El Kitabının hazırlanmasında emeği geçenlere teşekkür eder, benzer çalışmaların devamını dilerim.

Bener CORDAN
Millî Eğitim Bakanlığı Müsteşarı

BAŞLARKEN...

Türkiye'de her yıl doğan çocuklardan azımsanmayacak bir kısmı diğerlerinden farklı bakım, ilgi, eğitim ve sağlık hizmetlerine ihtiyaç duyar. Bunların büyük çoğunluğu engelli çocuklardır. Bu grup içinde en yaygın güçlük grubunu "dil ve konuşma güçlüğü olan çocuklar" oluşturur.

Bakanlığımız dil ve konuşma güçlüğü olan çocuklara yönelik eğitim ve sağaltım hizmetlerini, 1955 yılında rehberlik ve araştırma merkezinin Ankara'da kurulması ile başlatmıştır. Zirâ, Ülkemizde dil ve konuşma güçlükleri alanında eleman yetiştirmeye yönelik bir program bulunmadığından, bu çocuklara yönelik eğitim ve sağaltım hizmetlerinin, rehberlik ve araştırma merkezlerinde görev yapan rehber öğretmenler (psikolojik danışman) tarafından verilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Personel yetiştirilmesi amacıyla ilk olarak 1962 yılında "konuşma ve lisan arızaları kursu" düzenlenmiş, 1987 yılından itibaren de "dil ve konuşma güçlüğü olan çocukların eğitim semineri" her yıl düzenli olarak tekrarlanmıştır. 1997 yılında sınıf öğretmenleri için de "dil ve konuşma güçlüğü olanların eğitimi seminerleri" eğitim-uygulama ağırlıklı, kademeli olarak düzenlenmeye başlanmış, böylece hedef kitle genişletilerek, aile ve öğrencilere doğrudan hizmet verilmesi amaçlanmıştır.

Bakanlığımız "Kültürel Değişim Programı" çerçevesinde iki uzmanını 2000 yılı içerisinde "logopedi" (dil ve konuşma güçlüğü olanların eğitimi) konusunda incelemelerde bulunmak ve eğitim almalarını sağlamak üzere Bulgaristan'a göndermiştir. Ankara Valiliği ile işbirliği yapılarak okul öncesi, sınıf öğretmenleri ile ailelere yönelik seminerler düzenlenmiştir. Ankara ilinde pilot olarak başla-

KEKEME BİR ÇOCUĞUM VAR ♥ IX

Ben bir kekemeyim. Konuşurken
bazen heceleri, sözcükleri
tekrarlıyorum, alışılmamış
duraklamalar ya da uygun olmayan
uzatmalar yapıyorum. Bu durumda
konuşmamın akıcılığı bozuluyor.

Artık bunlar geride kaldı. Çünkü
öğretmenim ve arkadaşlarım
insanların güçlü ve güçsüz yan-
ları olabileceğini tartışarak,
kekemelik konusunda beni
nasıl destekleyeceklerine
karar verdiler.

Bu tartışma ve karar verme
sürecinde; öğretmenim, arka-
daşlarım, okulumuzun rehber
öğretmeni ve tabii ki ailem iş
birliği yaptılar.

Kekemelle baş etmemde kuşkusuz anne-babamın ve kardeşlerimin de çok katkısı var... Başlangıçta ne yapacaklarını çok iyi kestiremiyorlardı, bu farklı durum onları kaygılandırıyor, hatta korkutuyordu. Gerekli bilgilere uygun desteği verecek kişi ve kuruluşlara ulaştıncaya kadar çok da yoruldular...

Ben nelerden mi hoşlanırım?

Müzik dinlemeye, şarkı söylemeye, şiirlere, kitaplara... bayılıyorum. Öğretmenim yaptığım resimleri çok beğendiğini, benim resimlerimin kendisini dinlendirdiğini söylüyor...resimlerimin sık sık panoya asıldığını da söylemeliyim.

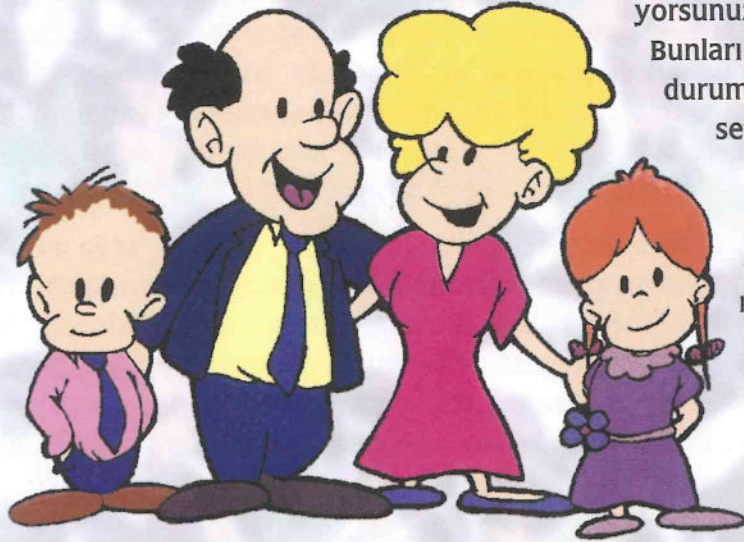

Evimizin yakınındaki sahada babamla, kardeşlerimle, arkadaşlarla basketbol oynamanın tadına da doyamıyorum.

Sınıfta tüm derslerimi ilgiyle izliyorum, yeterince çalıştığım da başarılı da oluyorum. Ama...

Sevgili Aileler,

Büyük bir olasılıkla kendi kendinize "Neden?.. Neden benim çocuğum?.." diye soruyor ve ona yardım etmek için neler yapabileceğinizi bilmek istiyorsunuz. Kapıldığınız endişe sizi de korkutabilir. Bunları hissetmeniz gayet doğal olabildiği gibi, bu durumla karşılaşan birçok anne babanın ilk hissettikleri şeylerden farklı değildir.

Çocuğunuz için uzman yardımı tabii ki, gerekmektedir. Ama siz, bu süreçte en önemli kişisiniz, çünkü anne ve baba olarak sadece siz çocuğunuzun ileride kendine güvenen ve bağımsız bir yetişkin olması için gereken sevgi ve anlayışı ona verebilirsiniz.

Kalbinizi serin tutun.... yalnız değilsiniz.

KEKEME BİR ÇOCUĞUM VAR ♥ 9

Her kekemelik bir diğferinden farklıdır. Ancak özelliklerini aşağıdaki şekilde gruplamak mümkündür :

► Normal sayılamayacak şekilde seslerin, hecelerin, sözcüklerin ve cümlelerin tekrar edilmesi; p- p-..peki, ol-ol olmaz, ben de- ben de- bende geleceğim... gibi.

► Sözcüklerin bitirilmeden bırakılması.

► Düzensiz solunum ve kararsız konuşmaya bağlı olarak sözcüklerde alışılmadık vurgulamaların ortaya çıkması: Patlamalar gibi.

► Seslerin olağan dışı uzamaları f f f fare gibi.

► Belli bir sesin çıkartılması ve konuşma sırasındaki gerginliğin atılmaması, nefesin engellenmesine ve tıkanmasına yol açar. Karşılıklı konuşmayı kontrol edebilmek için gösterilen mücadelenin işaretleri açık olarak görülebilir. Konuşmanın akıcılığı ve ritmi bozulmakla birlikte yüzde gerilim, kaş-göz oynatma, başın anı hareketleri, bütün bedende istenmeyen jestler gözlenebilir ve her ses birimi bu tıkanmalardan etkilenebilir.

Kekemelik Genellikle Hangi Yaşta Ortaya Çıkar ?

Kekemelik, genellikle dil gelişiminin erken dönemlerinde ortaya çıkar (2-6 yaş).

Bazı durumlarda, okul çağında, nadiren yetişkinlikte de ortaya çıktığı görülebilir.

Kekemelik Cinsiyete Göre Farklılık Gösterir mi ?

Evet... Kekemelik erkek çocuklarda, kız çocuklarda görüldüğünden daha yaygın olarak görülür, şiddeti ve sürekliliği de kız çocuklara göre fazladır.

Ne Zaman Yardım İstemeliyim?

2-6 yaş arasındaki çocuklar genellikle sözcük ve cümleleri tekrarlarlar. Konuşmalarında "ımm, şeyyy, eeee..." sıkça kullanılır. Bu, normal "akıcı olmayan konuşma" olarak adlandırılır. Eğer bu dönemde çocuğun konuşmayı öğrenmeyi sürdürdüğünü, yepyeni sözcüklerle karşılaştığını, bu sözcükleri cümlede yerli yerine oturtmak için çabaladığını, konuşma ile ilgili kaslarının gelişmekte olduğunu, sorularla keşiflere yöneldiğini dikkate alırsanız, bu yoğun çaba gerektiren süreçte onun konuşmasının akıcılığının zaman zaman bozulmasını anlayışla karşılayabilirsiniz.

Eğer,

➡ Çocuğun konuşması ile ilgili kaygı yaşıyorsanız,

➡ Çocuk konuşma ile mücadeleye girişmiş görünüyorsa ya da zolandığında konuşmasının akıcılığı bozuluyorsa,

➡ Konuşma ile ilgili kaslarda artan bir gerginlik dikkatinizi çekiyorsa
yardım almanız için zaman uygundur.

Hangi Davranış ve Tutumlarım Çocuğuma Zarar Verebilir ?

Acımak, merhamet göstermek,

Endişeli, kaygılı bakmak,

Sabırsız ve öfkeli görünmek,

Akıcı olamayan konuşmadan ötürü cezalandırma tehdidinde bulunmak, suçlamak,

Hırpalamak, hor görmek,

Akıcı konuşmadan çok akıcı olamayan konuşma üzerinde odaklanmak,

Akıcı olamayan konuşmayı kesmesini söylemek,

Durup tekrar başlamasını söylemek,

KEKEME BİR ÇOCUĞUM VAR ♥17

Çocuğuma Verebileceğim Uygun Tepkiler Neler Olabilir ?

✿ Sabırla onu dinleyin, konuşmasını "olay" yapmayın.

✿ Bazı kelimeleri söyleyememek, takılmak, ona çok sıkıntı verebilir. Böyle zamanlarda bir şey söylemek ihtiyacı duyabilirsiniz. Bu durumlarda, ses tonunuzda acımak, olumsuz bir yorum, kaygı ya da şaşkınlık ifadesi bulunmaksızın, hatta belki de hafifçe gülümseyerek, "bu kelime uğraştırdı seni", "bazen zor oluyor değil mi?" gibi sözler söyleyin. Bu gibi sözlerle onun çabasını fark ettiğinizi ve kekelediği için onu suçlamadığınızı ifade edin.

✿ Konuşmasını düzeltmekten, "daha yavaş konuşursan kekelemezsin", "yüzünü öyle yapma" gibi iyi niyetli ama suçlayıcı etkileri olabilecek olumsuz ifadelerden kaçının.

✿ Yaşadığı konuşma güçlüğü hakkındaki duygularını onunla konuşmaktan çekinmeyin. Çocuğunuz konuyu açtığı zamanlarda onun duygularını tanıyın ve paylaşın, akıcı olmayan konuşma hakkında konuşmak tabu değildir. Herkesin bazı güçlükleri olabileceğini ifade edin.

KEKEME BİR ÇOCUĞUM VAR ♥ 19

Çocuğumla Alay Ediliyorsa Ne Yapmalıyım ?

Kardeşleri ve arkadaşları onu ayıplıyor, ondan utanıyor ya da onunla alay ediyor olabilirler. Bu durumda onlarla "ayıplama, utanma, alay etme" konusunda sabırla konuşun. Tüm insanların zayıf ve güçlü yanları olabileceğini açıklayın. Bu konudaki açıklamalarınızı, konuşmalarınızı defalarca tekrar etmeniz gerekebilir; çünkü bundan vazgeçmeleri zaman alacaktır.

Ancak tüm çabanıza rağmen olumsuz tutum ve davranışlar sürüyorsa uzman yardımı almanızın tam zamanıdır.

Çocuğuma Zaman Ayırmalı mıyım ?

Evet... Çocuğunuzla elinizden geldiğince birlikte olmaya çalışın.

Nasıl konuşursa konuşsun sizin için çok değerli olduğunu, konuşmasının önemli olmadığını ona zaman ayırarak hissettirebilirsiniz. Örneğin yatmadan önce 3-5 dakikanızı onunla geçiriyor musunuz? Bugün ne yaptın? yerine, "gününün nasıl geçtiğini" konuşuyor musunuz? Siz gününüzün nasıl geçtiğini anlatıyor musunuz? Bu size duyguları paylaşmak konusunda fırsatlar sağlayacaktır.

Duygu ve heyecanlarını sözle ifade etmesine olanak tanıyın. Söylediklerini önemseyin. Eğer ifade etmede güçlük çekiyorsa ona dokunarak, dinlediğinizi göstererek yüreklendirmeye ne dersiniz?